

Juuan kunnan lausunto koskien Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen / Siun soten tulevaisuuslautakunnan lausuntopyyntöä. Asia 4631/00.01.02.01/2024.

Lausunto

Lausuntonsa aluksi Juuan kunta haluaa kiittää Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta mahdollisuudesta lausua palvelustrategiaa ja palveluverkkosuunnitelmaa koskien. Käsillä olevassa asiassa kyse on sotelakiuudistuksen tarkoituksen kannalta keskeisien perusoikeuksien toteuttamisesta, joista tulee kuulla olennaisia tahoja sekä hyvinvointialueen asukkaita. Yleisesti ottaen sosiaali- ja terveydenhuollon lakiuudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, yhdenvertaisten ja laadukkaiden sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut turvaaminen kaikille Suomessa asuville sekä näiden palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen. Lisäksi tavoitteena on myös vahvistaa hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kyse on perustuslain 19 §:n 3 momentin (oikeus sosiaaliturvaan) ja 14 §:n 4 momentin (vaali- ja osallistumisoikeudet) perusoikeuksista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on suureen haasteen edessä. Sen on tasapainotettava talouttaan samalla kuin hyvinvointialueiden rahoitus tiukkenee ja väestön sairastavuus lisääntyy yhdessä väestön ikääntymisen kanssa. Juuan kunta ymmärtää ne vaikeat lähtökohdat, jotka liittyvät 2030-luvun loppuun yltävään palvelustrategiaan ja tuotantosuunnitelmaan eli ns. palveluverkkoon, jossa määritetään missä ja kuinka paljon palveluja tuotetaan Pohjois-Karjalan väestölle. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat yhteisen haasteen edessä.

Lausuttavana olevat palvelustrategia ja tuotantosuunnitelma vastaavat terminologisia täsmennyksiä lukuun ottamatta hyvin pitkälti aiemmin lausuntokierroksella olleita asiakirjoja. Huomattakoon, että nyt käsillä olevasta strategiasta ja suunnitelmasta ei ilmene mitä täsmennyksiä aikaisemmista lausunnoista on otettu uuteen valmisteluun ja millä tasolla aikaisempien lausuntokierroksien palautteet ovat käsitelty.

Palvelustrategiassa ja palveluverkkosuunnitelmassa palveluvalikoima on jaettu karkeasti kolmeen sote-yksikkötyyppiin eli sote-keskukseen, sote-asemaan ja lähinnä pitäjissä toimiviin sote-pisteisiin. Lisäksi Joensuussa toimisi maakunnan suurin sote-yksikkö. Puhdas luokittelu ei Juuan kunnan näkökulmasta ole tarkoituksenmukaisin vaihtoehto vaan kunkin sote-yksikön palvelutarjonta tulisi arvioida kunnan väestörakenteen ja palvelutarpeiden mukaisesti ottaen lisäksi huomioon pitkä välimatka laajan palvelun sote-asemaan sekä maakuntakeskukseen. Kunta katsoo kuitenkin, että ratkaisevaa on se, millaisia palveluita terveysasemalla tuotetaan, ei se tuleeko kuntaan sote-keskus vai sote-asema.

Juuan kunta näkee uudistuksessa positiivisia seikkoja. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategiassa ja palveluverkkosuunnitelmassa mainitut palvelustrategian neljä keskeistä päämäärää ja tavoitteet niihin pääsemiseksi ovat Juuan kunnan näkökulmasta kaikki kannatettavia. Kuntaan on lisäksi jäämässä terveysasema, jossa on tarjolla tietyn verran palveluita. Kunta näkee niin ikään hyvänä sen, että Nurmeksien kaupungin alueelle osoitetaan laajan palvelun sote-keskus, joka osaltaan tukee ja ohjaa Juuan terveysaseman toimintaa. Juuan kunta ja Nurmeksien kaupunki tekevät jo nyt merkittävää yhteistyötä elinvoiman, joukkoliikenteen, maankäytön sekä monen muun seikan osalta ja jakavat saman työssäkäyntialueen. Kunnat ovat myös samassa palvelualueessa TE-uudistukseen liittyen.

Kunta pyrkii kuitenkin kiinnittämään hyvinvointialueen huomion siihen, että tarjottavat palvelut on määritelty epämääräisesti ja palvelutasoa on syytä tarkentaa jo tässä vaiheessa. Palveluverkkosuunnitelman mukaan esimerkiksi osalla sote-asemia tarjotaan suun terveydenhuollon lasten- ja nuorten palveluita, lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalveluja sekä toimintakykyä tukevia palveluja. Kirjaus jättää auki sen, missä laajuudessa näitä palveluita todellisuudessa tullaan tarjoamaan. Palveluverkkosuunnitelmassa olevan määritelmän mukaan sote-asemalla esimerkiksi hoitajan ja lääkärin vastaanottoa voi olla tarpeen mukaan 1–5 päivänä viikossa. Jo nyt on selvää, ettei mikään kunta aio puoltaa ainoastaan yhden lääkäripäivän minimiä sote-asemalla.

Keskeisin huomio liittyy siihen tosiasiaan, että palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman tulisi vastata esimerkiksi kysymykseen siitä, miten hyvinvointialueen suunnitellut toimenpiteet parantavat perustuslain mukaisesti palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta hyvinvointialueen asukkaiden näkökulmasta. Perustuslain mukaista näkökulmaa ei avata käytännössä lainkaan, mitä on pidettävä ongelmallisena. Sote-asemalla tarjottavien palveluiden sisältö ei esimerkiksi avaudu palveluverkkosuunnitelmasta selkeästi. Sote-asemien vähimmäispalvelut ovat avattu yleisluontoisesti ja osa palveluista on kuvattu termeillä, joiden sisältö ei avaudu lukijalle tästä esimerkkinä mm. näytteenottopalvelut ja vierianalytiikka suppeasti.

Lähtökohtaisesti kirjaukset eivät voi olla näin väljästi laadittu, vaan vaatii huolellista arviointia jo ennen poliittista päätöksentekoa. Muutoin toimivalta palvelutason määrittämiseksi jää hyvinvointialueen alemmille tasoille, joilla on paine ratkaista asia silloisten resurssien mukaan katsomatta kokonaisuutta ja päätökset tehtäisiin ilman poliittista harkintaa. Lisäksi asiaan liittyy käytännön haasteita. Esimerkiksi mikäli terveysasematasoisissa yksiköissä toteutuu kirjaus 1–5

arkipäivää, tämä painottaa kohtuuttomasti hoitajina työskentelevien henkilöiden kokonaisvastuuta potilaasta. Tämä lisää edelleen kuormitusta, eikä kannusta hoitajia hakeutumaan sellaisiin yksiköihin, missä lääkäriresurssia ei käytännössä ole. Juuan kunta kannustaa siihen, että palvelujen arvioinnin suhteen asia käsiteltäisiin vielä uudelleen ennen tulevaisuuslautakunnan käsittelyä ja viimeistään ennen aluehallituksen käsittelyä.

Juuan kunta katsoo, että lähipalveluina tuotettavista peruspalveluista ei tule luopua esitetyllä tavalla, koska tällöin kysyntä siirtyy kalliimpaan erikoissairaanhoidon tai sosiaalihuollon erityispalveluihin. Tämä tulee vähentämään kiireettömien vaivojen hoitoa, ja palveluiden käyttäjät siirtyvät erikoissairaanhoidon asiakkaiksi. Perusterveydenhuoltoon ja sairauksien ennaltaehkäisyyn perusterveydenhuollossa on nimenomaan ohjattava resursseja, jos tavoitteeseen erikoissairaanhoidon asiakaskäytien vähenemiseen halutaan päästä. Lisäksi kunta edellyttää, ettei lääkärin ja hoitajien viranhoitopaikkoja kirjattaisi vain ja ainoastaan laajan palvelun sote-keskuksiin, sillä tällä on aiemmin ollut negatiivinen vaikutus uuden henkilökunnan rekrytointiin ja haastavimmissa tilanteissa lääkärit ja hoitajat ovat kieltäytyneet tulemasta töihin, jos virkapaikaksi on määrätty lähimmän sote-aseman sijasta kaukana sijaitseva sote-keskus.

Lausuntopyynnön kohteena olevasta aineistosta voidaan havaita, että toimenpiteitä ja menovähennyksiä on kohdistettu suhteellisesti merkittävällä tavalla esimerkiksi suun terveydenhuoltoon, keskisuurten kuntien päivystykseen ja hoitotyötä tukeviin palveluihin, kuten kuvantamisiin. Juuan kunta edellyttää, että lääkärin työn tueksi perustason kuvantamispalvelut tulee tarjota myös Juuan terveysasemalla. Lisäksi vähennyksiä on jyvitetty merkittävästi muutoinkin kuntalaisten kannalta tärkeiden lähipalveluiden tuottamiseen. Viikonloppu ja iltavastaanottoaikoja palvelustrategiassa on suunniteltu vähennettävän voimakkaasti. Käytännössä vain maakuntakeskus Joensuussa toimisi virka-aikojen ulkopuolinen lääkärin vastaanotto. Aluevaltuuston tulisi ratkaista millä tasolla velvoittavuus halutaan strategiaan kirjattavan.

Kuvantamisten lisäksi Juuan kunta edellyttää suun terveydenhuollon varmistamista koko kunnan väestölle, ei ainoastaan satunnaisesti tietyille väestöryhmälle. Esitetty palvelustrategia lähtee siitä, että sote-asemalla tarjotaan suun terveydenhuollon lasten- ja nuorten palveluita rajaten pois aikuisille tarjottavat palvelut. Tämä huolimatta siitä, että suun terveydenhuollon palveluja käyttävät lähinnä aikuisväestö ja etenkin ikäihmiset. Tätä ehdotusta kunta vastustaa ja edellyttää suun terveydenpalvelujen tuottamista myös sote-asemilla koko väestölle. Kunta huomauttaakin, että perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella muiden syiden ohella. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ei ole luonnoksessaan perustellut miksi työikäiset ja ikäihmiset ovat asetettu suun terveydenhuollon osalta eriarvoiseen asemaan kuin lapset ja nuoret. Palvelustrategiassa ei lainkaan perustella sitä, miksi tällaiseen ratkaisuun on päädytty, mitä voidaan varauksella pitää hallintolain 45 §:n 1 momentin vastaisena, mikäli luonnos päättyy aluevaltuuston lopulliseksi päätökseksi.

Myös mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät asetettaisiin sairautensa perusteella eriarvoiseen asemaan, eikä hyvinvointialue ole lain edellyttämällä tavalla perustellut asiaa.

Palveluverkkosuunnitelman perusteella sote-asetella ei olisi enää mielenterveys- ja päihdepalveluita, joita jatkossa tarjottaisiin vain Sote-keskuksissa. Palveluiden asiakasryhmän on ikään katsomatta vaikea matkustaa toiselle paikkakunnalle palveluja saamaan. Laki edelleen velvoittaa, että palvelustrategiassa kuvataan, miten hyvinvointialueen palveluissa otetaan huomioon eri ikäryhmien tarpeet ja miten palvelut on järjestetty. Juuan kunta huomauttaa, että laajan palvelun sote-keskuksiin siirtyminen edellyttää hyvinvointialueen omienkin laskelmien mukaan henkilöautoa. Tämä ei voi olla edellytys esimerkiksi päihdeongelmista kärsivien kohdalla, sillä usein tällaisessa tilanteessa henkilöllä ei ole voimassa olevaa ajo-oikeutta. Myös mielenterveysongelmista kärsivien kohdalla tilanne voi olla samanlainen.

Kunta ei hyväksy esitettyjä eri väestöryhmien välisiä ratkaisuja ja näiltä osin puutteellisia perusteluita. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ei myöskään ole järjestänyt kuntalaisille järjestettyä kuulemistilaisuutta. Juuan kunta ei pidä riittävänä sitä, että käytännössä kuuleminen on mahdollista sellaisten henkilöiden osalta, jotka pystyvät käyttämään digitaalisia palveluita.

Kun siirrytään tarkastelemaan vaikutuksenarviointia, selkeänä puutteena on pidettävä sitä, että vaikutuksenarvioinnista näyttää puuttuvan riittävä arviointi sotelakiuudistuksen keskeisten tavoitteiden toteutumisesta ja toisaalta tavoiteltavien kustannussäästöjen vaikutuksista näihin tavoitteisiin. Hyvinvointialueen asukkaan näkökulmasta luonnoksen palveluverkkovaihtoehdot ja erityisesti niiden vaikutukset todennäköisesti jäävät hyvinvointialueiden asukkaille epäselviksi. Oletettavasti säästöjä tulee toimitilakustannuksista, mutta niiden tarkkaa vaikuttavuutta ei voida arvioida tai esittää aluevaltuustolle, koska samanaikaisesti ei ole valmisteltu kiinteistöstrategiaa, jossa tällä hetkellä vuokralla tai omassa taseessa olevien kohteiden kuntoarviot, riskit ja kulut olisivat selvitetty. Esimerkiksi Juuan osalta vuokralla olevien kohteiden osalta kuntotarkastuksia ei ole tehty, eikä vuokralaisen ja vuokranantajan kanssa ole käyty keskusteluja vuokran määrän tarkistamisesta. Täten kumulatiivisen säästöpotentiaalın arviointi ei perustu todellisuuteen.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen investointien suuruusluokka on erittäin korkea maakunnan väkilukuun ja hyvinvointialueen talouteen suhteutettuna ja sitä on pidettävä selkeänä taloudellisena riskinä. Juuan kunta toteaa, että uusien kohteiden rakentamista tulisi lykätä, sillä maakunnassa on runsaasti hyväkuntoisia kiinteistöjä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoa varten. Julkisen talouden kannalta ei ole kestävää ottaa pitkäaikaista velkaa korkeakorkoisessa tilanteessa samalla kun jo lähtötilanteessa alijäämä on merkittävä. Hyvinvointialue on pyrkinyt kiertämään ongelmaa niin, ettei se lähtökohtaisesti rakenna uusia rakennuksia omaan taseeseensa vaan vuokraa uusia kohteita keskipitkillä vuokrasopimuksilla. Tässä skenaariossa investoinnin tekemisen tahon riskit kasvavat merkittävästi, mutta hyvinvointialueen talous ei kohene, eikä ratkaisu ole suositeltava.

Juuan kunta nostaa huolen esiin siitä, että maakuntana Pohjois-Karjala jää Pohjois-Savosta jälkeen yhdenvertaisten palvelujen osalta. Palvelustrategian lähtökohtana Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on, että lähes koko maakunnan väestölle turvataan sote -keskuksen palvelukokonaisuus korkeintaan 40 minuutin etäisyydellä 5 päivänä viikossa. Tämä periaate poikkeaa selvästi sellaisista hyvinvointialueista, jotka ovat Pohjois-Karjalaan verrattavia.

Esimerkiksi Pohjois-Savossa saavutettavuus on 30 minuuttia 100 % väestöpohjalla ilman vuorokausirajoituksia. Pinta-alaltaan Pohjois-Savo on Pohjois-Karjalaa pienempi.

Juuan kunta korostaakin, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on jäämässä alueellisessa eriytyemisessä huonompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa olevat hyvinvointialueet. Vertailua on tehty erityisesti viereisiin hyvinvointialueisiin, jossa lähipalveluihin panostetaan Pohjois-Karjalaan enemmän. Tämä kunnan näkemyksen mukaan kiihdyttää maakunnan poismuuttoa ja heikentää alueellista elinvoimaindeksiä. Tämä puolestaan heikentää yritysten investointimahdollisuuksia. Esimerkiksi Etelä-Savossa Juva, Mäntyharju ja Kangasniemi saavat laajan palvelun sote-aseman noin 5000 asukkaan kuntina lähempänä keskussairaala kuin Juuka, vaikka väestön sairastavuusindeksi Pohjois-Karjalassa on erittäin korkea valtakunnallisessa vertailussa. Etelä-Karjalassa Luumäki ja Parikkala saavat sote-aseman, jossa tarjotaan laajaa palvelua.

Juuan osalta on ilmoitettu väestön olevan 33 minuutin ajomatkan päässä Nurmeksen laajan palvelu sote-asemasta, joka jää juuri tavoite ajan (40 min.) alapuolelle. Kunta huomauttaa, että valmistelussa on mitä ilmeisemmin käytetty Google Maps-palvelua mitaten matka Lukanpurontien kautta Nurmekseen. Tie sinänsä yhdistää valtatie kuuden Nurmekseen, mutta Lukanpurontie ei ole päällystetty ja on kelirikoille altis. Julkiset kulkuyhteydet eivät käytä tietä, eikä sen käyttö kaikilla henkilöautoilla ole suositeltavaa. Juuan torilta Nurmeksen terveysasemalle on matkaa 45 kilometriä, joka tarkoittaa, ettei talvinopeusrajoituksilla ja talvikeleillä tai tavoite aika sote-palvelujen 40 minuutin ajalle ole realistista. Tältä osin kunta edellyttää asian korjaamista ja huomioimista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että Juuassa tarjottavaa palvelutasoa tulisi nostaa huomattavasti siten, että taso olisi sama kuin Ilomantsissa.

Esitetty palvelustrategia nojaa vahvasti kaupalliseen taksiliikenteeseen ja lähipalveluiden viemistä laajojen palvelujen sote-asemille. Pohjois-Karjalassa Kela-taksien määrä on voimakkaasti noussut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa vuonna 2022. Taloudellisesti tämä ei ole kestävä, sillä Sote-ministerityöryhmän linjauksen mukaan Kelan matkakorvausten rahoitusvastuu ja Kela-korvattavien matkojen järjestämisvastuu siirretäisiin hyvinvointialueille vuosina 2025–2027 eli todennäköisesti jo tulevana vuonna. Kelan tilastotietojen mukaan sairausvakuutuksen korvaamia matkoja oli Pohjois-Karjalassa vuonna 2022 yhteensä 18,1 miljoonaa euroa (taksit 11,7 miljoonaa euroa, ambulanssit 4,5 miljoonaa euroa ja muut 1,9 miljoonaa euroa). Jos muutos Kela-kustannusten siirrosta hyvinvointialueelle toteutuu, se kannustaisi hyvinvointialuetta myös talouden näkökulmasta asiakkaan lähellä tarjottavan hoidon vahvistamiseen. Esitetystä luonnoksesta lähtee taloudellinen pohja, mikäli toiminnan järjestämisvastuun siirtyessä Kelalta hyvinvointialueille ei samalla siirtyisi täysimääräinen rahoitus. Tällöin uudistus vain kiristäisi hyvinvointialueiden taloutta ja ajaisi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen arviointimenettelyyn.

Suunnitelmaluonnoksessa painotetaan selkeästi maakuntakeskus Joensuuhun tehtäviä investointeja ja palvelukeskittymää samalla kuin toisaalta maakunnasta palveluja supistetaan,

vaikka maakuntakeskuksen ulkopuolella yksityistä palvelutuotantoa on vähän, jos lainkaan.¹ Juuan kunta korostaakin, ettei kunnan alueella ole mahdollisuutta siirtyä yksityisen palvelutuotannon piiriin, kuten esimerkiksi Joensuussa, eikä edes hyvinvointialueen ole mahdollista hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta täydentäviä palveluita siten kuin hyvinvointialuelainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä on asiaa avattu.² Tästä johtuen riittävien lähipalveluiden turvaaminen on olennaista nimenomaan hyvinvointialueen toimesta jo tässä vaiheessa.

Juuan kunta pitää erityisenä huolena sitä, että uudistusta ollaan edelleen tekemässä ilman aluevaltuuston hyväksymää kiinteistöstrategiaa, joka keskeisesti ohjaisi sekä hyvinvointialueen maankäyttöä että rakennusten suunnittelua. Käytännössä valtuuston hyväksymän kiinteistöstrategian puuttuminen aiheuttaa sen, ettei kiinteistöihin kohdistuva toiminnallisuus ole avointa sekä pitkäjänteistä ja jättää merkittävästi toimivaltaa viranhaltijoille. Juuan kunnan näkökulmasta kiinteistöstrategia tulisi valmistella ja hyväksyä yhdessä palveluverkkosuunnitelman kanssa.

Toimitilojen osalta Juuan kunta yhtyykin muiden Pohjois-Karjalan kuntien mielipiteeseen siitä, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tulisi ensisijaisesti hyödyntää kuntien olemassa olevia käyttökuntoisia toimitiloja uusien toimitilojen rakentamisen sijaan. Hyvinvointialueen talous ei tule kestäämään uusien toimitilojen rakentamista. Näin ollen jo olemassa olevat hyvinvointialueen käyttöön rakennetut ja muut sote-toimintaan sopivat kiinteistöt tulee hyödyntää palvelutuotannossa niiden elinkaaren ajan. Hyvinvointialueen ja kuntien välisten vuokrasopimusten uudelleen arvioinnissa tulisi lisäksi huomioida se, että kunnilta leikattiin rahoitusta ja vastaavasti hyvinvointialue sai rahoituksen toimitilojen nykyiseen vuokratason perustuen. Kuntakonsernit eivät myöskään voi jatkossa vuokrata toimitilojaan hyvinvointialueelle kustannuksia alemmalla tasolla, mikä oli mahdollista kuntayhtymäaikaan, jolloin Siun sote oli osa kuntakonsernia.

Palveluverkkoa ja palvelustrategiaa koskevassa aineistossa palvelujen supistamista perustellaan henkilöstön saatavuusvaikeuksilla, vaikka vakiintuneesti eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskansleri ovat ratkaisuisaan huomauttaneet, ettei perustuslailla turvattuja oikeuksia voi supistaa tällaisilla argumenteilla tai taloudellisilla vaikeuksilla. Juuan kunta huomauttaa, etteivät kunnat voi lakkauttaa tai supistaa lakisääteisiä palveluitaan vedoten henkilöstövaikeuksiin tai taloudellisia resursseja koskeviin haasteisiin. Tältä osin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ratkaisun perustelut eivät ole juridisesti kestäväällä pohjalla.

Perusterveydenhuollosta säästäminen ei ole kannatettavaa ja Juuan kunta kannustaakin hyvinvointialuetta tarkastelemaan omaa organisaatorakennettaan ja samalla etsimään lisätuloja. Hyvinvointialueiden yleiskatteellinen rahoitus ei esimerkiksi huomioi tällä hetkellä esimerkiksi

¹ Hallituksen esityksessä terveydenhuoltolaiksi HE 90/2010 vp, s. 22 tämä seikka on erikseen tuotu esiin toteamalla ”Yksityiset palvelut ovat keskittyneet kaupunkeihin ja taajamiin. Kaikilla paikkakunnilla yksityisiä palveluja ei ole lainkaan.”

² ”Terveydenhuollon palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta voisi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi sen vuoksi, että siten voitaisiin turvata asiakkaiden hoitoon pääsy terveydenhuoltolaissa säädettyssä ajassa tai turvata esimerkiksi haja-asutusalueilla riittävän kattava palveluverkko” (HE 241/2020 vp, s. 685).

merkittävää matkailijoiden ja kausiasukkaiden määrää. Myös Juuassa ja monessa muussa Pohjois-Karjalan kunnassa kausiasukkaiden määrä on huomattava. Valtioneuvoston yleisistunto hyväksyi 30.3.2023 Valtiovarainministeriön valmisteleman asetuksen Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylimääräisten kustannusten korvaamisesta. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024–2027 oli korvausta varten otettu huomioon 9 miljoonaa euroa vuodessa. Eduskunnan hyväksymän lain taustalla on Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueiden alueelliset erityispiirteet etäisyyksineen ja väestön palvelutarpeineen, alueiden teollisuustarpeet sekä molempien alueiden huomattava kausiasukkaiden ja matkailijoiden määrä, joita ei huomioida hyvinvointialueiden normaalissa yleiskatteellisessa rahoituksessa. Juuan kunta kannustaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta hakemaan eduskunnalta vastaava lisärahoitusta, ellei sitä ole jo haettu.

Lopuksi voitane todeta, että valmistelun aikataulu on edelleen kireä ja aluevaltuuston lopullinen käsittelyajankohta on julkaistu, vaikka lausuntokierroksella saatuja palautteita ei ole käsitelty. Saatujen tietojen mukaan Pohjois-Karjalan kunnat ovat lähes poikkeuksetta esittäneet lausunnoissaan muutoksia toimitiloihin, palveluihin ja muihin keskeisiin asioihin liittyen. Vaikka vain osa muutoksista huomioitaisiin, viranhaltijoiden tulisi arvioida lausuntojen sisältö huolellisesti. Taloudelliset ja juridiset arviot tulisi arvioida uudelleen ennen lopullista esitystä tulevaisuuslautakunnalle, jonka työ on toimia laadukkaasti valmistelun pohjalta. Aluevaltuuston on tarkoitus päättää lopullisesti lausuntopyynnön kohteena olevasta asiasta jo kuluvana syksynä. Tämä tarkoittaa sitä, ettei lausuntojen arviointiin jää välttämättä riittävää aikaa, kuten aikaisemmin nyt jo kumotun palveluverkkosuunnitelman osalta.

Lisäksi mikäli lautakunta tekee muutoksia poliittisesta harkinnasta käsin, aluehallituksen esittelijänä toimivan hyvinvointialueen johtajan pitäisi hyvin kiireellä arvioida näiden muutosten vaikutukset aluehallituksen versioon. Vaarana siis on, että muutoksia tehdään ilman huolellista arviointia. Koko uudistukselta katoaisi pohja, jos asia viedään ilman huolellista valmistelua valtuuston käsittelyyn. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tulisi toteuttaa uudistus aidosti kuntia kuunnellen ja perustaa aluevaltuuston ratkaisu kuntien sekä hyvinvointialueen kompromissille.

Vain Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja maakunnan kuntien yhteistyöllä voidaan saavuttaa paras mahdollinen tulos koko maakunnan elinvoiman edistämiseksi.

Juuan kunnanhallituksen puolesta

Juuassa 22.8.2024

Henri Tanskanen

Kunnanjohtaja